

Η Πρόσβαση των Γυναικών Ρομά στη Δικαιοσύνη συνοπτικά

Το κοινό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης "Πρόσβαση των γυναικών Ρομά στη δικαιοσύνη" (JUSTROM3) αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των πολλαπλών διακρίσεων και στη βελτίωση της πρόσβασης των γυναικών Ρομά στη δικαιοσύνη στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία, την Ιταλία και τη Ρουμανία με:

1. υποστήριξη της ενδυνάμωσης των γυναικών Ρομά μέσω της ενίσχυσης της γνώσης τους σχετικά με τις διακρίσεις, τους μηχανισμούς καταγγελιών, το σύστημα απονομής δικαιοσύνης και τα θεσμικά όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
2. την ενίσχυση των επαγγελματικών πόρων που χρησιμοποιούνται σε εθνικό επίπεδο από το δικαστικό σώμα, τις αρχές επιβολής του νόμου και τις ΜΚΟ/υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σχετικά με την εφαρμογή των προτύπων κατά των διακρίσεων με επίκεντρο τις πολλαπλές διακρίσεις, την ισότητα των φύλων και τις γυναίκες Ρομά.
3. την ενίσχυση της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων των Εθνικών Σημείων Επαφής για τους Ρομά και της Ομάδας Εμπειρογνωμόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους Ρομά, με τις εθνικές και τοπικές αρχές, σχετικά με τις στρατηγικές ένταξης των Ρομά. Επίσης, με την κοινωνία των πολιτών όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Στις προηγούμενες περιόδους υλοποίησης, από το Φεβρουάριο του 2017 έως τον Μάρτιο του 2019, το πρόγραμμα JUSTROM παρείχε νομικές πληροφορίες σε 12.700 ωφελούμενους (60% εκ των οποίων ήταν γυναίκες Ρομά), ενώ καταγράφηκαν περίπου 9.200 συνεδρίες (62% αφορούσαν γυναίκες Ρομά). Περίπου 4.070 αιτήσεις υποβλήθηκαν σε δικαστικές, εξωδικαστικές και οιοσδήποτε δικαστικές αρχές, όπου ήταν δυνατό μέσω αιτήσεων στο θεσμό της δωρεάν νομικής βοήθειας. Το πρόγραμμα εκπαίδευσε επίσης περίπου χίλιους νομικούς και άλλους συναφείς επαγγελματίες (αστυνομία, δικηγόρους, προσωπικό των γραφείων του Συνηγόρου του Πολίτη, φορείς ισότητας, προσωπικό των σωφρονιστικών ιδρυμάτων, δικαστές, τοπικές αρχές κ.λπ.) στις χώρες υλοποίησης. Μέσω της μοναδικής προσέγγισής του και της ικανότητας σύνδεσης των Ρομά κοινοτήτων με τις υπάρχουσες υπηρεσίες (νομική υποστήριξη και δημοτικές υπηρεσίες, μεταξύ άλλων), το πρόγραμμα κατάφερε να ενισχύσει την εμπιστοσύνη μεταξύ των υφιστάμενων υπηρεσιών και των Ρομανί κοινοτήτων μέσω μιας δια-τομεακής συνιστώσας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες Ρομά.

Η τρίτη περίοδος του JUSTROM θα διαρκέσει μέχρι τον Αύγουστο του 2021.

Το JUSTROM 3 στοχεύει στους ακόλουθους ωφελούμενους:

- Γυναίκες Ρομά από την Ελλάδα, τη Βουλγαρία, την Ιταλία και τη Ρουμανία σε 9 περιοχές υλοποίησης [στην Ελλάδα, Αττική, Θεσσαλονίκη και Ξάνθη], με στόχο την παροχή νομικής πληροφόρησης και την ενδυνάμωσή τους προκειμένου να αποκτήσουν την δυνατότητα να απευθύνονται στους σχετικούς θεσμούς.
- Νομικούς επαγγελματίες, ορισμένοι από τους οποίους προορίζονται ως μελλοντικοί εκπαιδευτές/εμπειρογνώμονες/άτομα αναφοράς που θα μπορούν να αξιοποιηθούν σε εκπαιδευτικές καταρτίσεις.
- Ενδιαφερόμενους φορείς τοπικού επιπέδου (δήμος, κοινότητα Ρομά και αστυνομία/εισαγγελείς) και δευτεροβάθμιοι ωφελούμενοι που εκπαιδεύονται στην ανάπτυξη της κοινότητας.

- Φορείς υλοποίησης σε διάφορα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων τοπικών, περιφερειακών και εθνικών θεσμικών φορέων, φορέων ισότητας, εθνικών φορέων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά, δικηγορικών συλλόγων, εθνικών επιθεωρήσεων αστυνομίας, δικαστικών οργάνων και σωφρονιστικών καταστημάτων, μεταξύ άλλων.
- Φοιτητές από νομικές σχολές, αστυνομικές ακαδημίες, σχολές δικαστών, στελέχη των σωφρονιστικών καταστημάτων και ευρύτερο κοινό νομικών επαγγελματιών.

Οι δραστηριότητες οργανώνονται γύρω από τρεις θεματικές:

- Δραστηριότητες σε τοπικό επίπεδο για την ενδυνάμωση των γυναικών Ρομά και την προώθηση του διαλόγου και την αμοιβαία κατανόηση με τους δήμους και τις υπηρεσίες προκειμένου να προωθηθεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη (συναντήσεις ευαισθητοποίησης, συνεδρίες καθοδήγησης, νομική πληροφόρηση, τακτικές συναντήσεις με σχετικές δημοτικές υπηρεσίες και ημερίδες ευαισθητοποίησης με την ευρύτερη κοινότητα). Στόχος είναι μικρές ομάδες γυναικών Ρομά να μπορούν να οργανώσουν και να συμμετάσχουν σε τοπικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες με άλλες γυναίκες. Προβλέπεται επίσης η διοργάνωση διαβουλεύσεων απευθείας με τους φορείς ισότητας και τα εθνικά θεσμικά όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα με στόχο την ανάπτυξη της αμοιβαίας κατανόησης και την καθιέρωση ενός αμφίδρομου διαύλου επικοινωνίας.

- Δραστηριότητες για την δημιουργία ευκαιριών κατάρτισης σε διάφορους θεσμούς, με έμφαση στα θέματα της καταπολέμησης των διακρίσεων, της ισότητας των φύλων, στα ζητήματα που αφορούν τους Ρομά και τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Επίσης, ανάπτυξη ομάδων κατάρτισης από νομικούς επαγγελματίες, καθώς και δημιουργία βάσης δεδομένων με στόχο την παροχή εκπαιδευτικών ευκαιριών. Οι νομικοί εμπειρογνώμονες του προγράμματος θα αποτελέσουν την βασική ομάδα των εκπαιδευτών και εμπειρογνομόνων οι οποίοι θα εξακολουθήσουν να παρέχουν νομικές πληροφορίες στις γυναίκες Ρομά, ώστε να μην χάσουν την εμπιστοσύνη των κοινοτήτων, αλλά και να δημιουργήσουν δεσμούς με δομές οι οποίες σταδιακά θα υποκαταστήσουν τις υπηρεσίες του προγράμματος.

- Η τελευταία ομάδα δραστηριοτήτων επικεντρώνεται στην παροχή αυξημένων δυνατοτήτων ανταλλαγής γνώσης και εμπειριών μεταξύ διαφορετικών θεσμικών φορέων. Οι δυνατότητες αυτές περιλαμβάνουν τις επισκέψεις, την διοργάνωση σεμιναρίων, εκδηλώσεις προβολής και τη συμμετοχή σε διεθνείς εκδηλώσεις προκειμένου να παρουσιαστούν τα αποτελεσμάτων του έργου. Η έμφαση θα δοθεί στην ενίσχυση της θεσμικής δικτύωσης και στην αύξηση των συνεργασιών με σκοπό την αλλαγή.

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα του έργου είναι:

- Αύξηση της ευαισθητοποίησης των γυναικών Ρομά σχετικά με τις διακρίσεις, (συμπεριλαμβανομένων των πολλαπλών διακρίσεων), τους μηχανισμούς καταγγελίας, το σύστημα απονομής δικαιοσύνης και τους θεσμούς προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Περισσότερες γυναίκες Ρομά αποκτούν επίγνωση των διακρίσεων και των πολλαπλών διακρίσεων, του τι αυτές είναι και πώς επηρεάζουν τη ζωή τους. Επίσης, γνώση για τους βασικούς μηχανισμούς έννομης προστασίας στους οποίους μπορούν να απευθυνθούν. Ομάδες γυναικών Ρομά στις περιοχές υλοποίησης ενδυναμώνονται, ενισχύονται μέσα από μια διαδικασία σταθερών συναντήσεων με εκπροσώπους των δήμων, και καθοδηγούνται σε ζητήματα πρόσβασης στη δικαιοσύνη, αρχικά μέσω του διαλόγου με την τοπική αυτοδιοίκηση και τις υπάρχουσες κοινωνικές υπηρεσίες, αλλά και σε

περιπτώσεις αρνητικών διακρίσεων, μέσω των υφιστάμενων μηχανισμών καταγγελιών, τους φορείς της δικαιοσύνης και των θεσμών προάσπισης των δικαιωμάτων. Προβλέπεται επίσης ένας σημαντικός αριθμός δράσεων προκειμένου να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη μεταξύ των Ρομά και μη-Ρομά, καθώς και να αντιμετωπιστεί η ρητορική μίσους, τα στερεότυπα και τα φαινόμενα «αντιτσιγγανισμού». Στους Ρομά διαμεσολαβητές που συνεργάζονται με το πρόγραμμα θα ανατεθεί ο ρόλος της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε νομικές υπηρεσίες για τις κοινότητες των Ρομά, αναπτύσσοντας ισχυρότερους δεσμούς με τους δήμους και τις τοπικές αρχές. Η αυτονομία που θα αποκτηθεί στο τέλος του έργου, θα συμβάλει και στη διατήρηση της δράσης στο μέλλον.

- Ενίσχυση της εμπειρογνομosύνης του δικαστικού σώματος, των αρχών επιβολής του νόμου και της κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά την εφαρμογή των προτύπων κατά των διακρίσεων με έμφαση στις πολλαπλές διακρίσεις, την ισότητα των φύλων και τις γυναίκες Ρομά:

Οι δεξιότητες των επαγγελματιών (νομικοί, φορείς επιβολής του νόμου, μη κυβερνητικοί οργανισμοί) ενισχύονται όσον αφορά στην εφαρμογή προτύπων κατά των διακρίσεων με επίκεντρο τις πολλαπλές διακρίσεις, την ισότητα των φύλων και τις γυναίκες Ρομά, μέσω της παροχής κλιμακωτών σεμιναρίων κατάρτισης. Δημιουργείται μια δεξαμενή εκπαιδευμένων ατόμων σε κάθε χώρα υλοποίησης του προγράμματος, την οποία μπορούν να αξιοποιήσουν οι θεσμικοί φορείς για περαιτέρω κατάρτιση, καθώς και ένα αναθεωρημένο πρόγραμμα με έμφαση στα ζητήματα των Ρομά το οποίο θα είναι ηλεκτρονικά διαθέσιμο (πρόγραμμα HELP, εκπαίδευση του Συμβουλίου της Ευρώπης στα ανθρώπινα δικαιώματα για νομικούς). Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος θα εκπαιδευτούν εμπειρογνώμονες και θα δημιουργηθεί εκπαιδευτικό υλικό, ώστε να υπάρξει δυνατότητα για αυξημένα αποτελέσματα στο μέλλον.

- Ενίσχυση της συμμετοχής και των δυνατοτήτων των υφιστάμενων δομών στα κράτη μέλη, όπως τα Εθνικά Σημεία Επαφής για τους Ρομά, οι θεσμοί προώθησης της Ισότητας και τα εθνικά θεσμικά όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικότερα περιπτώσεις διακρίσεων που σχετίζονται με τους Ρομά και να αναπτύξουν δράσεις και συγκεκριμένα παραδοτέα:

Ενισχύεται η εμπλοκή των υφιστάμενων δομών – όπως φορείς προώθησης της ισότητας, τα εθνικά σημεία επαφής για τους Ρομά, τα εθνικά θεσμικά όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι δικηγορικοί σύλλογοι, τα σωφρονιστικά ιδρύματα, τα πανεπιστήμια, η τοπική και περιφερειακή διοίκηση – προκειμένου να συμμετάσχουν περισσότερο στην ανάπτυξη δράσεων και συγκεκριμένων μέτρων υπέρ των Ρομά γυναικών, όπως και να εμπλακούν περισσότερο στην αντιμετώπιση υποθέσεων διακρίσεων. Το πρόγραμμα θα προωθήσει τον απευθείας διάλογο μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των θεσμών προώθησης της ισότητας. Θα ενισχύσει επίσης την πληροφόρηση από το πεδίο, ώστε οι θεσμοί να ενισχύσουν την θεσμική τους ισχύ. Προτείνεται επίσης να συγκροτηθεί μια επιτροπή έργου, η οποία να εμπλέξει τους βασικούς εταίρους σε μια πιο συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών και στην παρακολούθηση των δράσεων σε εθνικό επίπεδο. Αυτό θα διασφαλίσει την αυξημένη θεσμική ευθύνη και την εμπλοκή με το πρόγραμμα, και θα ενισχύσει τις πιθανότητες ώστε το πρόγραμμα να παραμείνει στο πεδίο και να αναπαχθεί περαιτέρω στο μέλλον.

- Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και μεταξύ των εθνικών και τοπικών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών, όσον αφορά την εθνική στρατηγική ένταξης των Ρομά και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη των γυναικών Ρομά:

Οι επαφές μεταξύ των εκπροσώπων των νομικών θεσμικών οργάνων και των διευθύνσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης ενισχύονται, μέσω κοινών δράσεων. Η πρόσβαση στη δικαιοσύνη των Ρομά γυναικών θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στις σχετικές εκθέσεις. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εμπλέκονται περισσότερο στην υλοποίηση και/ή την παρακολούθηση της εθνικής

στρατηγικής για την ένταξη των Ρομά, διασφαλίζοντας ότι η διάσταση του φύλου λαμβάνεται υπόψη σε μελλοντικά προγράμματα.